

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג: וַשֵּׁי"ג (ב) פסחים קח: (ג) כחצות י: טיזבויז פד: (ד) כריתות יב: (ה) חולין עב: סנהדרין ד: [למן מוט: גג:]; (ו) מעלהי: ויטש"ג; שבת עט: (ח) גיטין טו: חולין קז: ידים פ"א מ"א, (ט) סוטה טו:; (י) גרכות הכ: (יג) [פסחים קח:]; (יג) [מלך מרחק אש עמין יעשה מן], (ח) (י"ג) כדמלא תמורה יב:];

תורה אור השלם

- וְעַל כֵּל נִפְשֹׁת מוֹת לֹא יָבֹא לִקְבִיו וְלֵאמֹר לֹא יִשְׁקָא: יקרא כא יא

נוסחת הריב"ן

[א] לגמרי לרביעית: [ב] דר' יוחנן: [ג] דמנטרפין: [ד] מיר הא דלמן עד ששמה רביעית יין ועושה פסח ד' סוסות כו': [ה] על רובב רביעית שבו כדי רביעית ויזין דדרי כו': [ו] רביעית דס: [ז] (ליה) ליתא ככיי: [ח] וקמחר דמשמע: [ט] בשמן בשמן: [י] מי רביעית: [יא] דלמחר מקוה ליתא ככיי: [יב] (מקוה של) ליתא ככיי: [יג] בנס: [יד] (ויגעי) ליתא ככיי: [טו] וצטלה רבנן ואיזו ידע היכא אכל לדיון לא שמעי לן לא הלכה ולא פיושה ליה הא איכא מקוה דמן ששאיבה כי והשאר ליתא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושאר כל המשקין ברביעית וכל הסוכין כ"ל ותינת ושאר נמחק: (ב) רש"י ד"ה ור' שמעון דלית ליה צירוף אלא אפילו: (ג) ד"ה לר' יוחנן מרבי ליה גמ' אולקין: (ד) ד"ה ועל כל נפשות וכו' לאו דוקא גמ' ליה דכר הוא דקא בבולוגתא: (ה) ד"ה והאיכא וכו' המקוה הק"ד ואח"כ מ"ה בר מההיא דנעלוהי רבנן וכו' לישנא אחרינא והאיכא מקוה דמן כמקמא מקואות בפרק להעמורב למקוה ותבמים אומרים אם מקלט האמבטי כ"ל ותינת גביה נמחק: (ו) בא"י ואם לאו פסול וכו' ר"ה בר דזוק אומר אם מקלט האציק כל שהוא פסול לישנא אחרינא כ"ז פירק שני דמקמא מקואות מחמת כל המעורב למקוה וע"ש:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] רש"י ד"ה ותנת חיותא סימנא וכו' אלא רביעית. חיתב רביעית נמחק וי"ב חצי לוג כ"ל. א"מ: [ב] ד"ה דנעלוהי רבנן וכו' לפי אותו מקום. חיתב חיותא נמחק וי"ב מקוה:

הגהות התוספות

- י"ל ואית ספרים: 2. י"ל משמע דשרי. 3. חיתב לנפש נמחק. 4. י"ל מים שדם.

מוסר רש"י

כל רביעיות שבתורה, כגון רביעית דס מן המת ורביעית שמן ללנת תורה ורביעית מים למאורה, ואליבא דרבנן דמשנה למעשה, דלעיל דרביעית אמרה, וסבירא לכו כר' עקיבא דלית ליה היתר מנטרף לאיסור צאקוסי מיר (ראמיה בשו"ת. אובליין. אף צבול היתר מנטרף לאיסור (שם). מירי אחרינא לא.

כרביעית וצאולקין ככית, הילק אע"ג דבשתי היתר מנטרף לאיסור לא אמרינן הכי בצאליה (שם). לרביעית דם. היא חיותא של אש וגבלה הכי לא חיקיי מת עד שיהא צו שיעור מיתא (סנהדרין ד). נפשות. משמע שמים, מת. דבר שמימה צלה על ידו דשניו רביעית (חולין עב). ושאר כל השופכים. מים סתומים (שבת טז). מרביעית. כלי ממזיק רביעית מלא מים, נוטליין ליימים לאחד ואפילו לשרים. כיון דמערקא הוה שיעורא וקאמו משרי טררה, הכי מפרש ככל הכשר (גיטין טז). היה מבאי. הכסין. פילי. טס של מים, ונתון לתוכה חצי לוג מים מן הכיור. דכמי (בבבבז ח) מים קדושים, ואין קדושים אלא שנתקדשו ככלי, הכי מתא כספיי (סוטה טז).

שלושה מינין פרק ששי נזיר

ורבי שמעון דלית ליה צירוף. (ט) אפי' ככל שהוא מיחייב כדאמר'

בפירקין דלעיל (דף ד.) דקסבר ר"ש כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן: **עד שיזיר מכולן.** כגון דלאמר הריני מיר

סתם ופרשין לעיל (דף ג.) דמשמע מן הטומאה ומן התגלחת ומן

היין ואילו לרבנן אפי' לא מר אלא מנחת חייב ככולן: **כל רביעיות שבתורה.** כגון רביעית דס שנטמא צאהל אין היתר מנטרף לאיסור שאין אחד מכל המשקין מאטרף עמה אולרביעית. חוץ מרביעית של מיר כו': [ז] **לרבי יוחנן** (א) **נמי מרבי ליה לאולנים.** שצמיר כגון חרץן חוג וענב שנטטרף דבר אחר עממן ככית: **ור' אלעזר משקין אין.** [ז] מנטטרפין משוס דדדידיה מפרש קרא אכל צמירי אחרינא כגון צאולקין אין היתר מנטרף עמה: **א"ר אלעזר עשר רביעיות הן.** צעשרה מקומות נתנה בהן תורה שיעור רביעית: **חמש סומקתא.** יין ודס: **וחמש חיוורתא.** מים ושמן: סימנא לגירסא מיר **ועושה פסח כו' ד:** **ד' כוסות הללו.** שמיקנו חכמים נרץך שיהא צין כולן רביעית לוג יין חי דהיינו צילה ומחלה כדי שימזגנו ויעמוד [ז] כל רובע רביעית שבו כדי רביעית וכגון דדרי על חד תלתא מים כדמפרש התם: **שהורו ששה רביעיות יין אל יורה.** כדכתיב יין ושכר אל תשת וסמין ליה ולהצדיל ולהורית (ויקרא י) דמשמע **למענן הוראה נמי לא ישמה: וינגס למקדש חייב.** משוס שנאמר יין ושכר אל תשת וגו': **ועל כל נפשות מה לא יבא.** דמשמע משני מתים. רביעיות [ז] קרי ליה [ז] נפש כדאמר' התם (שבת דף לא): רביעית דס נתתי צבס. [ז] והא דמשמע ליה הכא רביעית דס היוצאה משני מתים לאו דוקא [ז] ליה דהכי הוא משוס דצפולוגמא לא קמייירי וכן אמר' כסמון והא הכא ר"ע היא ולא צבנן כדאמר' צפ"ק דסנהדרין (דף ד.) דלילו לרבנן שנטמאה רביעית דס שיוצאה מן המת אלא כשיוצאה ממת אחד צלבד והא דקא

נסיב לה הש"ס אליבא דר"ע לאו דוקא אלא איירי דלית ציה רביעית וקא דריש ציה קרא נסיב ליה הש"ס ולדברי הכל ברביעית הוי [ישעורא]: **וחמש חיוורתא** סימנא לגירסא חלת מיר **מאורע שנפסלו בשבת:** וה"ג **חלת רביעית שמן לחלה.** וכדאמר' התם צבס' מנחות (דף פח.) יתיב רבי וקא קשיא ליה רביעית צמקדש למה נמשכה אל' משוס מאורע חוץ הוא ואי משוס מיר כשחיתת איל הוא דקדשי אל' ר' חייא לחציתי כ"ג דמציא ככל יוס ועושה צו י"צ חלות מחציתה צצקר ומחציתה צערב והיה מציא רביעית שמן קרי עליה **ז' אש ממרחק עמלי.** ואית דגרסי רביעית שמן של חלת תודה כדאמרין

צפ' שמי מדות (טס דף פט.) מציא חצי לוג וחוצה מחלה לחלות ורקיקין ומחלה לרצוכה והאין מחלה דרצוכה אית צה כדי רביעית ועוטה הוא ואינו כן דצהדיא אמר' התם אל' ר"א צן עוריה אפי' אחת דורש כל היום צשמן [ז] לא הייתי שומע לך אלא א' רביעית שמן לג' מינין שבתודה חלת מלה ורקיק ורצוכה ואחד עשר יוס צצין דס נדה לדס כו': **מיר רביעית שמן לנויר.** לרקיקי מיר: **מאורע רביעיות מים למאורע.** כדאמר צבס' סוטה (דף טז:) ואשט אל הצפור האחת אל כלי חרס עד מים חיים [ויקרא יד] ואמר' כמה מים יאה נותן צו כדי שיהא דס לפור ניכר צהן וכתה רביעית: **כל משקין עמליין.** כלי משקין רביעית צהן רביעית ולפסול לא הגוייה צביעית לשמותה אוחן כבדי אכילת פרס: **כל השופכין.** ששופכין אותן לרה"ר: **ופו לינא והא איכא.** הא דצנן צבס' ידים נוטלין לידים [ומרביעית לאחד ואפי' לשנים ואע"ג דלית צהו כדי רביעית לשני הואיל ולראשון הוה ציה כדי שיעור נטילה: **צפולוגמא לא קמייירי.** דהא קמיפלגי עליה דרבי יוסי ואמר' לאחד ולא לשנים: **והאיכא פיילי של חרס.** כלי גרוע של חרס שצו היה נותן עפר מקרקעית המשכן כדכתיב [צמדבר ה] ומן העפר אשר יהיה צקרקע המשכן להשקות את הסוטה וצמסכת סוטה (דף טז:) קאי: **והאינא הא דסנן.** צצרכות (דף טה:) כמה מים נותן לתוך עציט של מימי רגלים כל שהוא: **ר' זכאי אומר רביעית.** והתם מפרש טעמא דמיתלת: **והאינא מקוה.** דתנן [מקואות פ"ב מ"ד] ר' אליעזר אומר רביעית מים שאזיין פוסלין את המקוה [ז]: **דנעלוה רבנן.** ואמרו דפחות מג' לוגין לא פסלי. לישנא אחרינא והאיכא מקוה סדאמר מקוה המחזיק רביעית ראוי להטביל כל מחטין וצנוריות כדאמרין צמסכת פסחים צצרק קמא (דף יד:) אמר רב פפא הא דאמרנ צקרקע טהורי כו' בר מינה דהיא דנעלוה רבנן ואמר' דצעינן ארצעים סאה אפילו למחטין וצנוריות כדאמרין צחגיגה (דף טא:) גזירה שמא יטביל מחטין וצנוריות ככלי שאין צפיו כשפופרת הנוד אלמא לכל מיילי צעינן [ז] מקוה של מ' סאה. לישנא אחרינא והאיכא מקוה דתנן צמסכת מקואות (פ"י מ") וחכמים אומרים אס מקצבת [ז]גוזה האמצטי רביעית עד שלא [ז]יגיעו לאציק כשר [ז] אס לאו פסול וצטלוה רבנן [ז] מפי המורה וקשיא לי היכא צטלוה רבנן וי"ל הא דקאמר צטלוה רבנן אהא סמין דהא קמני עליה ר' אלעזר צר דזוק צצרקין [שס] כל המעורב למקוה אס מקבל האציק כל שהוא כשר. לישנא אחרינא והא איכא מקוה דתנן [ז] שהאינא מטהרת צרביעית צרבייה והמשכה שאס יש כאן כ' סאה ורביעית ממי גשמים הולך וממלא מן המעיין כ' סאין חסר רביעית וזורקן לפני אותו [ז] מקוס כדי שימשכו המים לתוך המקוה דהא יש צהן ארצעים סאה צר מההיא דצטלוה רבנן דהא קתני רישא שיש צה כ"א סאה ממי גשמים:

לח.

פרק ששי נזיר

דל"ית ל"יה צירוף. כלומר לא צעי צירוף דלית ליה כל שהוא [למכות] ול"ת לר"ש משרת למה לי לצירוף לא איצטרין וכ"ת לנעסם כעיקר חיפוק ליה מגיעולי עובדי כוכבים לר"ש דלאו חידוש דלזיהו אמר צבס' ע"ז (דף טז:) לא אסרה תורה אלא קדרה צת יומא וי"ל דיכול להיות דלדידיה נמי אי אפשר דלא צגמה פורתא ואפ"ה אסרה הכתוב ושפיר מקרי חידוש שחלק הכתוב צין פגס מרובה לפגס מועט ועוד תירץ נ"ע דשפיר איצטרין לצירוף דהא דקאמר כל שהוא היינו כשהוא צעיניה אכל כשהוא מעורב לא ס"ד למיסר וכי האי גוונא אמר אצי צמנחות (דף נח.) צרייתא אין לי אלא כו' צבתר דמרצינן מקרא מקלטו דהיינו חצי זית מנרץך קרא לעירצו: **אמר ר' אבהו אמר ר' אלעזר כ"א איסורין שבתורה כו'.** [ואית דגרסין כל רביעיות כו' ואיכא לפרש כגון רביעית יין של ערלה או של כלאי הכרס:

אפי"ו אובליין מרבי. משוס דמשרת משמע [ז] מפת ומיין וסבירא ליה לר' יוחנן דה"ה כל איסורי מיר כגון חרץן חוג ור"א ס"ל דמשרת משמע דוקא יין והיכא דגלי גלי: **נזיר רביעית יין צנור.** והיינו למשנה ראשונה (לעיל דף ד:) אע"ג דקאמר לקמן צפולוגמא לא קמייירי היינו גצי חיוורתא: **ע"ז כ" נפשות מת לא יבא.** נפשות משמע מרי ומת משמע שיעור אחד והוא רביעית דס לנפש [ז] שהנפש תלוי צו כדאמר (שבת דף לא:) רביעית דס נתתי צבס כו': **חל"ת רביעית שמן.** צתלות ודעה מייירי שציו צו שלשה מינין ממלה עשרה חלות ועשרה רצוכין ועשרה רקיקין וטעונין חצי לוג ואמר וחוציהו חציו לרקיקין ולחלות ומנטרף לאיסור חוץ מרביעית שבוניר ואית ספרים דגרסי כל רביעית שבתורה. משוס דבוניר גופיה כל איסורי מצטרף. ור' אלעזר משקין אין מירי אחרינא לא. משוס דמשרת כתיב דמשמע דוקא שיה פחו ביין דהיינו היתר מצטרף עם משקין דאיסור אבל פת בחיור צו וחרץן לא מצטרף. ור' יוחנן לא מפליג דסבר גלי רחמנא בחד מאיסור מיר וד"ה לכל שאר רביעיות נזיר: עשר רביעיות אהן. בעשרה מקומות נתנה תורה שיעור ברביעית: ה' סומקתא. כגון דס או יין [ז] חיוורתא כגון מים או שמן ודיה נותן סימן להם. שיהורו במקדש ומתו. מיר רביעית יין לנויר כמשנה ראשונה. שחת רביעית יין אל יורה: שחת רביעית יין ונגנס למקדש חייב דכתיב יין ושכר לא תשת בבאכם אל האהל מועד וסמין ליה להבדיל ולהורות: מנץ לרביעית דס הבא כבי' מתים וכו', דכתיב ועל כל נפשות מת. בי נפשות ושיעור א' דהיינו רביעית שהוא שיעור חיות אדם שא"א לו לחיות בפחות מרביעית דס כדאי' פ"ב דשבת רביעית דס נתתי בכס: [ז] חיוורתא. סימן חלת מיר ומצורע שנפסלו בשבת. חלת רביעית שמן לחלה בחלות תורה היו [ז] מיני מצה חלות רקיקים ורצוכה. והיתה טעונה חצי לוג חצי לחלות ורקיקים וחצי לרצוכה. והיה חרלק חצי לוג לב' רביעיות: רביעית שמן לנויר. דנזיר לא היה מבאי אלא חלות ורקיקים ולא רצוכה. מצורע רביעית מים למצורע דכתיב וטבל אותם ואת הצפור היתה כרם

הצפור השחטה אל המים החיים. ואמרי' בסוטה פרק היה מבאי מים שדם צפור ירכי בהו ושיעור חכמי רביעית: שנפסלו דתנן כל משקים טמאי' מצטרף לפסול את הגזירה ברביעית משנה היא במעילה פ' יש בקדש מובת. וגזרת חכמים היא מ"יח דבר פ"ק דשבת והשהות משקים טמאים נפסל גופו מלאכול בתרומה. בשבת דתנו ושאר כל המשקים ברביעית וכל השופכים ברביעית. כפ' המוציא יין מפ' חלב ודבש שיעור יציאתן בכמה ואח"כ כולל יחד כל שאר משקים דשיעורן ברביעית. מרביעית נוטלין לידים לא ואפי' לב' א' הנוטל דייו צירף רביעית וכן [ז] ויכולי לטול ברביעית זה אחר זה הואיל ואחו משיויר טהרה: כפולוגתא לא מייירי דר' יוסי פליג בסיפא ואמר ובלבד שלא יפחות לאחורן שבהם מרביעית: פיילי של חרס. מקדח ונתון לתוכה חצי לוג מים של הכיור להשקאת סוטה. דמים קדושים כתיב: כמה מים יתן לתוכו כעבט של מימי רגלים שיוכל להתפלל אצלו: והא איכא רביעית דמקוה דחוי להטביל ביה מחטין וצנוריות כדאיא פ"ק דפסחים: בר מינה דהויא דבטלוה רבנן ואמרו שאין מבטליין שום דבר בפחות מ' סאה:

עין משפט נר מצוה

כו א מו"י פ"ה מהל' מירות הלכד צ סמג ללאין רמג:
כו ב מו"י פ"ו מהלכות חמץ ומלה סלכט צ סמג עשין מא טו"ש"ע א"ח סי' תעב סעף ט:

כח ג מו"י פ"א מהלכות צילת מקדש הלכד ג סמג ללאין שס טו"ש"ע י"ד סי' רמג סעף יג צבה"ה [ונת"מ סי' ז סעף ה]:
כב ד מ"י שס ה"ל א סמג שס:

ל ה (מו"י פ"ב מהלכות טומאת מת ה"ל יב יפ"ד שס הלכט ח):

לא ו מו"י פ"ג מהלכות משפט קרענות ה"ל ג:
לב ז מו"י פ"ח מהל' מירות הלכד א סמג עשין קפז:
לג ח מו"י פ"י"א מהל' טומאת צרעת ה"ל א סמג עשין רלה רלו:
לד ט מו"י פ"ח מהלכות צבות הטומאות הלכס יא ופ"ד מהלכות טומאת אולקין הלכס ג:

לה י מו"י פ"י"ח מהל' שבת הלכס צ:

לו כ מו"י פ"י"א מהל' מקואות הלכס ח סמג עשין כו טו"ש"ע א"ח סי' קס סעף ג:

לז ל מו"י פ"ג מהלכות סוטה ה"ל צ סמג עשין מד:

לח מ מו"י פ"ג מהל' ק"ש הלכס י סמג עשין יח

טו"ש"ע א"ח [סי' עו סעף א] וסי' פז סעף א:

פ' הרא"ש

ור"ש דלית ליה צירוף ככל. דאמר כל שהוא למכות וא"צ שיעור: מאי דריש ביה. אינו נזיר עד שיזיר מכולן מהלגתה ומטומאה ומיין כדאמר לעיל (פ"ב) [פ"ק]: אמר ר' אלעזר (רביעית שבתורה. משוס דבוניר גופיה כל איסורי מצטרף. ור' אלעזר משקין אין מירי אחרינא לא. משוס דמשרת כתיב דמשמע דוקא שיה פחו ביין דהיינו היתר מצטרף עם משקין דאיסור אבל פת בחיור צו וחרץן לא מצטרף. ור' יוחנן לא מפליג דסבר גלי רחמנא בחד מאיסור מיר וד"ה לכל שאר רביעיות נזיר: עשר רביעיות אהן. בעשרה מקומות נתנה תורה שיעור ברביעית: ה' סומקתא. כגון דס או יין [ז] חיוורתא כגון מים או שמן ודיה נותן סימן להם. שיהורו במקדש ומתו. מיר רביעית יין לנויר כמשנה ראשונה. שחת רביעית יין אל יורה: שחת רביעית יין ונגנס למקדש חייב דכתיב יין ושכר לא תשת בבאכם אל האהל מועד וסמין ליה להבדיל ולהורות: מנץ לרביעית דס הבא כבי' מתים וכו', דכתיב ועל כל נפשות מת. בי נפשות ושיעור א' דהיינו רביעית שהוא שיעור חיות אדם שא"א לו לחיות בפחות מרביעית דס כדאי' פ"ב דשבת רביעית דס נתתי בכס: [ז] חיוורתא. סימן חלת מיר ומצורע שנפסלו בשבת. חלת רביעית שמן לחלה בחלות תורה היו [ז] מיני מצה חלות רקיקים ורצוכה. והיתה טעונה חצי לוג חצי לחלות ורקיקים וחצי לרצוכה. והיה חרלק חצי לוג לב' רביעיות: רביעית שמן לנויר. דנזיר לא היה מבאי אלא חלות ורקיקים ולא רצוכה. מצורע רביעית מים למצורע דכתיב וטבל אותם ואת הצפור היתה כרם